

RUZZA CHIRKOVICH

ZATVOREN KRUG: OD KRIZNIH SSTABOVA DO BOGOLJUBOVE SALATE

Ambicija ovog rada je da pokussa da pokazuje kretanje neformalnih uticaja politike i drzave na ekonomiju od oktobarskih promena 2000.godine do danas, da registruje pitanje strateskog ekonomskog interesa i sa tim u vezi pokussa da dokucii preovladujuce shvatanje sadrzaja od 1999.godine eksploatisanog pojma ekonomskog patriotizma.

KRIZNI SSTABOVI:Ova pojava neformalnog uticaja polike na ekonomiju stupila je na snagu odmah.Profesor dr Ljubomir Madzgar je,prema sopstvenom svedocenju, za nju saznao na inauguraciji Vojislava Kosstunice za predsednika SRJ i ostao je, pored svih objasnjenja o korisnosti tog nesumnjivo politicckog a navodno samoupravljacckog talasa u privredi, zapanjen.Zanimljivo da je profesor Madzgar u javnom izrazavanju nezadovoljstva tom nesumnjivo i ekonomski i politiccki sstetnom operacijom ostao dugo vremena usamnjen. Gotovo nikakvu paznju nisu joj poklanjali mediji.Klub medijskih obozavalaca bio je brzo i uspessno uigran: jedni su mediji bili zarobljenici sopstvene pripadnosti istom frontu antimilossevichevaca, koji nije bilo uputno russiti, a drugi zarobljenici svog milossevichevskog greha, na koji nije bilo uputno podsecati.Nisu se javljali ni najliberalniji ekonomisti.Stvar se formalno prikazivala kao samopomoch odjednom probudjenog radnog naroda u opoziciji prema direktorima namernim da te poslednje trenutke prenosa vlasti sa starih na nove vlastodrsce iskoriste da svoja preduzecha pokradu.Juriss na preduzecha organizovale su, medjutim, politicke stranke pripadnice sad vech pokojne Demokratske opozicije Srbije u nameri da sebi obezbede ccvrsto materijalno tle pod nogama za buduće politiccke obraccune.Obmana i samoobmana issla je tako daleko da je jedan novopeceni ministar obechao da che partnerima u inostranstvu sugerisati da ne saraduju sa firmama na ccijem su ccelu SPS direktori.

Zvanicno je postojanje kriznih sstabova potvrđeno na konferenciji za sstampu koju su lider DOSa i Demokratske stranke Zoran Djindjich i ssef centralnog kriznog sstaba, po njihovom priznanju neke vrste premijer, Miroljub Labus odrzzali vech 10.oktobra. Oni su saopstili da se Krizni sstab DOSa zalazze za privremeno obnavljanje samoupravljanja kako bi radnici zasstitili drusstvenu svojinu. "Krizni sstab generalno podrzava i namere radnika Dunav osiguranja, Beogradske banke, Grmecca i Galenike da zajednicckom akcijom svojih sindikata preuzmu svoje firme, ali se u to neche messati", rekao je tada Miroljub Labus. (1).Djindjich je potvrdio i da se radnicima pruza oruzzana pomochu u ovom naumu."Paravojne formacije ne postoje, ali je legalno obezbedjenje prva dva-tri dana bilo visse naoruzzano nego ssto je zakonom dozvoljeno. Tog naoruzzanja visse nema, vracheno je u policijske stanice iz kojih je pozajmljeno i sada sindikati preuzimaju firme i sigurno postoje neki redari,ali to nisu profesinalno organizovane formacije" (2).Po napetosti je ostao upamchen vapaj dela radnika Geneksa, koga je Krizni sstab DOSa podrzao,ali mu nije poslao i dovoljno ubedljivo obezbedjenje; po cirkuskom scenariju krizno preuzimanje Beogradske banke, nevladina organizacija G17 tu je demonstrirala svoj interes za finansijski sektor nadigravssi krizni sstab sastavljen i od telohranitelja DOSa; a po mutnoj pozadini upad Zabunovicha u

Saveznu upravu carina, "Pogressili smo, gressku smo ispravili", rekao je Miroljub Labus, possto je Zabunovich iz carine isprachen.

Ako je malo pojaccano naoruzzano obezbedjenje posle dva-tri dana smanjilo svoju podrsku kriznim sstabovima tadassnji Privredni sud, a danas Trgovinski sud u Beogradu pratio ih je u stopu. Possto je, kako reko, medijska i pazznja ekonomista izostala, za neko buduče pomnije prouccavanje ove pojave istrattivacci se mogu osloniti na verovatno bogatu dokumentaciju Trgovinskog suda. Kako bi krizni sstabovi svoju privrednu delatnost mogli da legalizuju i ustolicce se na koliko-toliko zakonitim osnovama, od velike pomoci su im bila ressenja o uvodjenju privremenih mera najccessche s obrazlozenjem potrebe da se ispita postojanje razloga za njihovo uvodjenje. Tako su privremene mere popile i medijske kuche "Politika" i "Borba".

KABINET PREDSEDNIKA I PREMIJERA: Kao ssto su u blazzenom neznanju zziveli uz krizne sstabeve, mediji, ekonomski i politiccki analiticcari u joss su vechem neznanju zziveli uz, kako se kasnije ispostavilo, mochne savetnike prvog DOSovog premijera (Djindjich), pa i prvog DOSovog predsednika drzzave (Kosstunica). Possto je svoje missljenje o parlamentu izneo odmah po petooktobarskim promenama - arhaicna institucija koju treba razoriti - Zoran Djindjich je najvisse predstavniccko telo tako i tretirao, pa je sva moch odluccivanja, u ime revolucionarne efikasnosti, za njegova vakt bila koncentrisana u Vladi. Mada je postojanje kabineta premijera, kao institucije odluccivanja, prvi put javno priznato jednim saopsstenjem kojim je kabinet obavestio javnost da je na sebe preuzeo ressavanje medjuvlasnicckih odnosa u Telekomu Srbija, tom detalju tada nije posvečena nikakva pazznja. Po oceni njegovih oponenata snazzan i preko mere odredjene zakonom uticajan kabinet imao i Vojslav Kosstunica na funkciji predsednika SRJ, ali mada che u ovom izlaganju i tome biti posvečena odredjena pazznja, ni sam Kosstunica, pa ni njegov kabinet nisu imali ambicija da svoj autoritet ili eventualno moch testiraju u ekonomiji, pa je interesovanje za meru njihovog uticaja okvirno. Da Kosstunicin kabinet raspolazze odredjenom zakonu nepoznatom mochi, nerasporedjenom na naccin koji bi zadovoljio sve njegove saradnike, pokazali su najpre njihovi medjusobni sukobi, a zatim i rastakanje DOSa po prvoj DS-DSS liniji. Buduchi da je sam opredeljen za pravosudna i bezbednosna pitanja i cclanovi Kosstunicinog kabineta su optuzzivani za nelegalnu demonstraciju mochi u tim - pogotovo vojnom-sektorima gde je posebno apostrofirana ssef kabineta Ljiljana Nedeljovich. Dok nema nikakve sumnje da su se za primat u policiji borili sa Djindjichevim saveticima, ali i policijskim strukturama ssto nam je ogolila afera sa navodnim prislusskivanjem.

Ali da se vratimo ekonomiji. Mada pazzljivom oku nije mogla promachi ekonomska uloga Nemanje Kolesara, ssefa Djindjichevog kabineta, pa ni ccudan spoj funkcija savetnika za privredu i savetnika za bezbednost u sluccaju Zorana Janjussevicha. Njihov navodno enormni uticaj u srpskoj privredi otkriven je tek po razlazu Demokratske stranke i nevladine organizacije, a zatim politiccke stranke G17 plus. Mada su najuticajjniji savetnici u Djindjichevom kabinetu i drugi njegovi bliski saradnici javnost obradovali mnogim svedocenjima, od kojih su neka morala biti dozzivljena kao skandalozna, da bi se saznale prave dimenzije njihovog uticaja na tekuce ekonomske dogadjaje, ali joss visse na kompromitovanje tek probudjene nade u moguchnost promena, biche potrebna odredjena duzza vremenska distanca od ove koju mi imamo danas. Mada je ssef premijerovog kabineta Nemanja Kolesar svoju ulogu javno veliccao i pravdao nesposobnosschu ili lenjosschu pojedinih ministara, a Zoran Janjussevich svoju

naglesseno minimizirao ("Znate ja sam Zoranu koristio ono: crnac si, kapirass, radi kao crnac, kapiraj kao belac-i gotovo") on je priznavao "ja i Kolesar radili smo privredu..."(3) U privredi im je uzna specijalnost bila privatizacija, a u privatizaciji joss uzna privatizacija kroz steccaj.Afera Janjussevich-Kolesar, koju je sa naglasseno politickim motivom pokrenula stranka G17 plus nije dobila pravosudno razressenje koje bi zadovoljilo i sve njene aktere i javnost.Pa zasad nema sumnje da su cclanovi kabineta premijera Djindjicha obavljali poslove koje je narod namenio narodnim predstavnicima i od njih izabranim ili imenovanim funkcionerima.Neki vrlo vazzni ministri iz ekonomske oblasti priznavali su da je njihova ministarska moch ccesto potrebovala pomoch kabinetske mochi Nemanje Kolesara da bi uspesno obavili poslove iz vlastitog domena.Da li su se savetnici od ove uzurpacije mochi i okoristili pitanje je na koje pravosudni organi nisu dali potvrđan odgovor.

Da je vlast izmesstena iz institucija u kabinet premijera otkriche je koje se slomilo na Vladi Zorana Zzivkovicha. Ni njegova liccnost ni okolnosti nisu dozvoljavali da se kontrola privrede na koju je nesumnjivo pretendovao i Zoran Djindjich i njegovi saradnici nastavi.U tom smislu depolitizacije, vlada Zorana ZZivkoivicha bila je napredak za srpsku ekonomiju.

Da bi kabinet premijera Vojislava Kosstunice mogao imati pretenzija na uticaj ili uticaja u stvarima od znaccaja za ekonomiju u javnosti je pomenuto samo jednom i to prilikom unutarstranacckih razmirica u samoj Demokratskoj stranci Srbije, koje je premijer prekratio rigorozno i brzo tako da pricca nije zazzivila. Tu su pominjane neke kumovske veze kabineta za takozvanim energetskim lobijem, ssto je tema koja je ostala otvorena i posle vissednevnog rada Aneketnog odbora Narodne skupsstine.Premijerova stranka u Vladi drzzi sektore energetike, privatizacije i ekonomskih veza sa inostranstvom.

Ipak, podstaknut nedavno novinarskom primedbom da je potpredsednik Kosstuniccine Vlade Miroljub Labus "nedavno izjavio da u nassoj zemlji postoji nezvaniccan organ vlasti -kabinet predsednika Vlade", svu silu ogorccenosti, kojoj meru daje i njegova opoziciona perspektiva, izlio je istaknuti pripadnik nevladinog sektora Milenko Dereta: " Odjednom je kabinet neka institucija,odjednom su je izmislili kao novu polugu vlasti (...) Taj kabinet occigledno je vrlo dugo,kao neformalni centar mochi, uticao na politiccke dogadjaje u Srbiji (...) Normalno je da predsednik Vlade ima svoj kabinet, da mu taj kabinet pomazze u svemu onome ssto su njegova zaduzzenja u okviru Vlade i u kontroli onoga ssto rade druga ministarstva, ali s obzirom na podelu koja je napravljena u Vladi, gde taj kabinet kontrolisse policiju,sudstvo,prosvetu i druge, kako oni kazzu osovine mochi, occigledno je da su oni negde po prirodi stvari osetili da i ti pregovori pripadaju njima".(4)

E sad "uz sve posstovanje",kazze Dereta, ambiciozan kabinet ima i predsednik drzzave Boris Tadic."To je nessto ssto nigde nije definisano kao institucija.I to se pojavljuje kao jedna vrsta pritiska na institucije i otud proizilazi ta neverica u institucije.Ja ne znam zapravo gde se sta odlucuje, da li u kabinetu,da li ispred kabineta, da li che se resiti kad taj neki gost izadje ili neche, sve zajedno, dakle, to baulja izmedju zaista formiranja pravih institucija i jedne proizvoljnosti politiccke i politikantske u koju svi kad-tad zapadnu". (5).Sa stanovissta ekonomije ambicije Tadichevog kabineta zanimljivije su od ambicija premijerog kabineta, koji ni na novoj funkciji nije promenio domen svog interesovanja, pre svega pravosudno-bezbednosni. Tadic je , medjutim, i pre nego ssto je za mesto predsednika izabran sebi namenio ulogu amabasadora nasse privrede u svetu. Tu diplomatsku ulogu, nema sumnje, nastoji da realizuje preko Privredne komore

Srbije, čiji je predsednik Slobodan Milosavljević njegov savetnik za privredu, a u kojoj je uhljeblje našla i njegova Demokratska stranka. Tada često prisustvuje važnim sastancima u PKS, pa je prisustvovao i nedavnom sastanku Poslovnog saveta te institucije koji će biti nešto detaljnije pomenut u odeljku o ekonomskom patriotizmu.

Kako se nikako ne bi pomislilo da je ambicija vrha izvršne vlasti da se samostalnim izborom sopstvene administracije i njenim jačanjem osamostali od parlamentarne volje i njenog kadrovskog uticaja specijalnost postmilosevićevske Srbije, pa čak ni specijalnost zemalja u tranziciji može se navesti sličan ili čak još drastičniji primer Rusije, a zatim i Francuske. Tako bivši ruski premijer Jevgenij Primakov u svojoj autobiografskoj knjizi "Uspomene premijera" na više mesta spominje svoje teske odnose sa "Porodicom" odnosno administracijom tadašnjeg ruskog predsednika Jeljцина na čijem je čelu bila Jeljcinova kći Tatjana. "Mnoge nesreće za Rusiju rezultat su toga što je Administracija predsednika vjesstaccki i antiustavno bila razgranata i nametnuta u vidu 'centra sile', što je u Jeljcinovo vreme srasla s 'Porodicom' i postala maltene najglavniji organ vlasti koji diktira strategiju, taktiku i imenovanja na bukvalno sve iole značajnije dužnosti i koja se mijesala u rad Vlade, Parlamenta i regiona". (6) Primakov navodi i sledeće: "Kad sam jednom pitao šefa aparata Bijele kuće Sununu, sa kojim sam bio u dobrim odnosima, kakav je njegov uticaj na predsednika Bussa (starijeg), on je odgovorio: 'To se odnosi samo na mogućnost da savjetujem predsedniku da nekoga primi, da porazgovara sa nekim telefonom ili da posjeti ovu ili onu državu - ne više. Ali, vjerujte mi, da ni to nije malo'. Mada Primakov tvrdi suprotno, pred prošle predsedničke izbore u Francuskoj, tamosnja javnost se zabavljala knjigama koje su analizirale uticaj administracije i mlađe kćerke francuskog predsednika Žiraka na politiku Jelisejske palate i samog predsednika. U knjizi dva francuska novinara "Širak-otac i kći" (7) ne govori se o "Porodici" kao kod Primakova, ali se govori o klanu Širak. "Organizatorica i inspiratorica očevih misli, ona ne sumnja ni u šta, a najmanje u svoj uticaj (...) Svome polju akcije ona ne postavlja nikakve granice".

Ipak, mora se zaključiti da je od Djindjića do Kostunice došlo do značajnih promena na relaciji kako Vlada-parlament tako i privreda-politika. sa Vladom Vojislava Kostunice uloga parlamenta je ipak rehabilitovana, a Vlada se manje-više vratila na zakonom propisanu crtu. Paradoksalno, ova legalizacija i demokratizacija odnosa Vlada-parlament ima se zahvaliti nužnosti koalicione podrške socijalista koji su u parlamentu, ali ne i u Vladi. Da je parlament povratio neke od svojih ingerencija potvrđuje, na primer, slučaj Zakona o radu, koji je u najvišem predstavničkom telu toliko promenjen da je liberalnim ekonomistima i stranim investitorima ucinjen neprihvatljivim, ili Zakona o izmenama zakona o invalidskom-penzijском osiguranju, koji se korigovan poradja u mukama. S druge strane, ako nisu usli u Vladu, socijalisti su koalicionu podršku naplatili ulaskom u javna preduzeća, pa je odlučujući uticaj političkih stranaka u javnom sektoru privrede legalizovan, sa svim poznatim posledicama. Što se ostalog dela privrede tiče, u njen privatizovani deo uslo je, prema podacima republickog ministra za privredu i privatizaciju Predraga Bubala petnaestak multinacionalnih kompanija, čime bi ambicija države da vrši neformalni uticaj bila značajno ograničena čak i ako postoji. Još znatan, preostali deo

neprivatizovane privrede pod preovladjujućim je uticajem menadžera. Ipak tesko je i pretpostaviti da bi oni mogli da se otmu svakoj njenoj kontroli. Po zakonu, na primer, Agencija za privatizaciju daje saglasnost za raspolaganje imovinom još neprivatizovanih preduzeća i njihove eventualne statusne promene. Ako je verovati statistici, država tu zakonsku odredbu, mada su joj mnogi ekonomisti ipak neskloni, ne

zloupotrebljava. Tako je od 1.januara do 31.avgusta 2005.godine podneto Komisiji za saglasnost 2967 zahteva i dopisa(dakle sva se obrachanja Komisiji ne odnose na ovu saglasnost).Komisija je donela 872 ressenja,odbila je 129 , a odobrila 743 zahteva.Takav odnos je bio i prethodnih godina.

STRATESSKI INTERES: Neposredno po oktobarskim promenama 2000.godine dve stvari nije nikako bilo uputno ni pominjati,a kamoli se za njih zalagati: nacionalni interes i radnicka prava. Zato Srbija nije utvrdila nijedan svoj strateski interes u ekonomiji- sem opssteg strateskog cilja da udje u Evropsku uniju-, a na radnike akcionare se sruccila sva sila gneva ccak i onih koji su na privatizaciji po Milossevichevom modelu zaradili visse od bilo kog "Milossevichevog direktora", pa su radniccka, nesumnjivo na zakonu zasnovana, vlasniccka prava do dana danassnjeg ostala bez adekvatne zakonske i prakticne zasstite.

SSta je stvarni sadrzaj pojma strateski interes maglovita je stvar.Ali nacionalni interes rodno je mesto svakog strateskog interesa, a kad se kazze strateski intres uvek se najpre pomisli na rat. Ili prakticno:da li bi Srbija onako energetski isplivala iz NATO bombardovanja da je Elektroprivreda Srbije bila u stranom vlasnisstvu.Energetika je odliccan primer. I pored svog strateskog interesa za globalizaciju i nevidjene dreke liberalnih ekonomista, americcki Predstavniccki dom nedavno nije ni trepnuo: namera kineske naftne kompanije Cnooc da kupi americcku naftnu kompaniju Unocal osujechena jer je jedan takva kupovina ocenjena kao "opasnost po bezbednost Sjedinjenih Americckih Drzzava". Liberalni ekonomisti, pa i oni medju nassima koji Ameriku dozzivljavaju kao uzor ekonomskog liberalizma, dovedeni su u nepriliku, pogotovo ssto ovo nije bila prva diskvalifikacija jedne kineske kompanije s istim obrazlozenjem.U Americi vrlo posstovani ekspert Amy Myers Jaffe, sa Rise university, upotrebio je poslednju kartu i u Vassington postu podsetio Amerikance: " Uzajamna napetost (izmedju SAD i Japana) 1930.godine oko snabdevanja naftom hranila je uspon paranoje koja je doprinela izbijanju Drugog svetskog rata" (8).CCuveni americcki ekonomista Gari Beker i ccuveni pravnik Riccard Pozner, na koje se slutim u neprilici poziva i nass dr Vladimir Gligorov, tvrde da bi u sluccaju americcko-kineskog sukoba sstetu pretrpela kineska kompanija jer bi Amerika nacionalizovala njihovu imovinu u Americi(9).Nisstta nije pomoglo. Predstavniccki dom je zakljuccio da je strateski interes potencijalno ugrozzen i nameravanu kupovinu spreccio.

Ako nama predstavnici Medjunarodnog monetarnog fonda na pomen bilo kakvog strateskog interesa u sluccaju privatizacije Naftne industrije Srbije mogu da bace ulice pitanje "SSta vi mislite da che se na Balkanu opet ratovati", Slovencima, na koje se mi sve ccessche pozivamo i kad se protivimo njihovoj ekspanziji na srpskom trzzisstu, ne mogu. Dakle, strah od rata nije bio slovenaccki motiv kad je Slovenija za svoj strateski interes utvrdila i formalno-pravnim a joss visse neforalnim sredstvima ograniccila uccessche stranog kapitala u prvoj fazi privatizacije slovenacckih preduzecha. Osnovni motiv Slovenaca bio je da sprece prekomerno otpusstanje radne snage, a svojim preduzechima i bankama daju priliku da ojaccaju konkurentsku sposobnost pre nego ssto se izlozze stranoj konkurenciji na domachem trzzisstu..Ali, Slovenci su vech u prvoj fazi tranzicije imali budzzetski suficit, a platni i spoljno-trgovinski bilans su ima dobro stajali. Dakle, pare nisu bile slovenaccki problem. Kao ssto nisu ni americcki.A samo bogati mogu da imaju i da sstite svoje strateske interese.Sa Srbijom to nije ni bio niti je sluccaj.Srbija nema para, a i onim ssto ima losse upravlja.

((SLIKA UNTITLED 4))

Tako je Srbija ostala bez bilo kakve definisane razvojne strategije, pa i strategije u privatizaciji i u celini i u pojedinim sektorima. Nigde nije utvrđeno koja to preduzeća država ne želi uopšte da privatizuje, u kojima ne bi zelela stranog vlasnika, a u kojima ne bi zelela dominantnog ni stranog ni domaćeg vlasnika. Zanimljivo je, međutim, da je još kabinet Zorana Djindjića poslao dopis svim ministarstvima sa pozivom da mu dostave spisak preduzeća iz svog delokruga koja smatraju preduzećima od strateškog značaja i kod kojih bi proces privatizacije trebalo zaustaviti. Isti poziv je, prema dokumentaciji ponovljen i dok je ministar za privatizaciju bio Dragan Maršićanin. Spiskovi su veoma dugacki i na njima dominiraju veterinarske stanice i razni instituti, pa je tu Institut za puteve iz Beograda, ali i Ekonomski institut, koji je već u privatnoj svojini, pa Elektrotehnički institut "Nikola Tesla" u mesovitoj svojini i slično. Nije poznato da li je predlog ikada usvajan na vladi, da li je konačna lista tih preduzeća negde ipak utvrđena i da li se zahtevi ministarstava postaju tako što se preduzeća saspiska prosto ne iznose na prodaju. Koliko se zna, Srbija zvanično takve strategije nema. A sve to kako bi što manje glavobolje pravila očekivanim stranim investitorima. Ali ono što su propustili da definišu nadležni državni organi, definiše život. A u životu, ako ništa nije strateški interes, dakle za državu od životne važnosti, onda je važno sve. Tako smo 2003. godine prisustvovali pravom marketinškom vatrometu iz Arandjelovca. Menadžment (i zaposleni) koji je već privatizovao arandjelovackog proizvođača mineralne vode "Knjaz Milosa" po odredbama zakona zasnovanog na besplatnoj podeli akcija, dirigovao je orkestriranim lamentiranjem gotovo cele srpske javnosti nad namerama države da preostalih neprivatizovanih 42 odsto proda strateškom partneru - naime, Coca coli. "Lokalna samouprava je spremna, ako su radnici saglasni, da se odrekne svog udela u akcijama i organizuje kampanju kojom bi se od vlade tražilo da ovu firmu pretvori u nacionalnu kompaniju", pisao je predsednik SO Arandjelovac, radnici su tražili da "vlada Knjaza Milosa zaštiti kao nacionalno blago", "odakle će građani Arandjelovca da piju vodu kad prodaju izvore" vapili su oni, sindikalna organizacija radnika Kolubare obećala je podršku radnicima "Knjaza Milosa" i pozvala ih da "istraju u borbi protiv brutalne privatizacije tog preduzeća", sveprisutni ekonomista Branko Dragass zalagao se da se prestane sa prodajom strateških preduzeća jer "prema istraživanjima UN 2025. godine dve trećine covečanstva imaće problema sa nestićama pižake vode".(11) Sve se na kraju završilo tako što je "Knjaz Milos" kupila firma sa egzotičnih ostrva o čijim vlasnicima pouzdano ne znamo još ništa. Coca cola je u "Vlasinki" iz Vlasotince i samo što nije u subotičkom Fresh&co, tako da je "Knjaz Milos" praktično već vidjen, samo što će od toga zaraditi nassi (Milan Beko) ili ruski novobogatassi (Investicioni fond Salford), a ne nassi eksterni vlasnici penzioneri. Nesumnjivo važno pitanje vode u budućnosti nikoga istinski nije zanimalo, pa nije ni ozbiljno raspravljeno da li će se jednom SAD i Kina, kao danas oko nafte, sutra sukobiti oko vode i kinesko-američka preuzimanja firmi iz tog sektora proglasiti za "bezbednosni rizik".

EKONOMSKI PATRIOTIZAM: Samo bog i Mladjan Dinkich sigurno znaju da lider stranke G17 plus sigurno pojma nije imao da je pojam ekonomskog patriotizma ovde prvi put pred samo bombardovanje, marta 1999. godine, lansirala Jugoslovenska levica, possto su pre toga sankcije izrodile, a "patriotskog menadžera" prepoznao i definisao

blizak saradnik ssefice JULa Milija Zecceovich.Ovaj je pojam jasan koliko i pojam strateskog interesa, ali se u praksi primenjuje ccas kao protekcionizam, ccas kao izolacionizam, ali mozze i kao podrška nacionalnoj ekonomskoj ekspanziji, kako ga je otprilike zamislila stranka G17 plus.I kako ga na srpskom trzsisstu uspesno promenjuju Slovenci.Pod definiciju ekonomskog patriotizma mozze se podvesti i vrlo aktivna ekonomska diplomatija stranih predstavnika u nassoju zemlji,koji se ne libe da presaviju tabak kad su interesi neke njihove firme ugrozjeni u procesu privatizacije (americcki ambasador Majkl Polt u sluccaju ponisstavanja privatizacije beogradskog 'Putnika') ili izadju iz okvira dopusstenog diplomatskog ponassanja kao ruski konzul u Podgorici Vladimir Vanijev priznanjem da je dobio nalog od svoje ambasade u Beogradu da se "bori protiv antiruske kampanje koju vode mediji u Crnoj Gori koje finansiraju neki americcki bisnismeni". (12)

Posle one faze oktobarske revolucije na srpski naccin iz koje je i pomen nacionalnog interesa bio izbaccen, i ne samo da se slutilo nego ccas ovde ccas one dokazivalo da sve sporove pred domachim institucijama dobijaju strane a gube domache firme, frustrirana Srbija je vech krajem 2002.godine krenula da se vracha u drugi ekstrem iz koga je isteralo NATO bombardovanje.Povratak nije bio samo odgovor na ovu verbalnu presiju nego i na izneverena occekivanja od vlade DOSa, od koje se ponekad previsse occekivalo, ali koja je i podebelo izneverila.Da je taj patriotski element, ma kako se nazivao, prethodnih tranzicionih godina bio zanemaren priznao je oktobra 2003.godine i tadassnji ministar za finansije Bozzidar Djelich koji je visse puta kritikovao drasticno snizzavanje carinskih stopa iz 2001.godine za koje je odgovoran Miroljub labus, a njime se u javnom sukobu s Dinkichem posluzzila i tadassnja ministarka za saobrachaj i telekomunikacije Marija Rassetta Vukosavljevich.Odgovarajuchi na njegove optuzzbe da je od "Jugarant banke" uzela kredit za reotkup akcija Telekoma Srbija iako je "Nova ljubljanska banka" nudila daleko povoljniju pozajmicu, ona je odgovorila da je takav kredit uzet jer " mi sve poslove radimo sa domachim bankama onoliko i kako bankarski sistem mozze da izdrzzi", a "to ssto Dinkich sada mora nekome da se pravda zassto kredit nije uzet -njegova je stvar".Dakle, ekonomske patriote,bar verbalno, postali su svi.Kad je 9.decembra 2003.godine predstavio program industrijske i trgovinske politike za novu vladu, lider G17 plus Mladjan Dinkich je rekao da nova vlada mora voditi raccuna o zasstiti nacionalnih interesa u procesu privatizacije i uvesti pojam "ekonomski patriotizam" koji podrazumeva jaccanje domachih preduzetnika i njihov proboj na inostrana trzsissta.Ovde je vazzno dodati da je joss Zoran Djindjich, povodom spora sa Slovencima oko lokacije za nesudjeni Deltin trzzni centar u Ljubljani, obechavo da che u tim odnosima sa inostranstvom trazziti reciprocitet. "Sigurno ne bih trazzio od Majkrosofta reciprocitet. Ali u sluccaju Hrvatske i Slovenije trazzio bih reciprocitet, jer oni ulaze na nasse trzsisste sa proizvodima koji nisu neka inovacija,ne donose nikakav 'Know-how". Sredinom septembra 2005.godine iz Privredne komore Srbije, pod dominacijom Djindjichevih demokrata, javnosti je upucheno pismo: " Poslovni savet Privredne komore Srbije zahteva od predsednika Srbije Borisa tadicha i premijera Vojislava Kosstunice da obezbede sigurnost i perspektivu prilivu kapitala i investicija u Srbiji, i obezbede nastup srpskih preduzecha po principu reciprociteta u okruzenju,posebno u Hrvatskoj, Sloveniji i Bosni i Hercegovini".Pismo su potpisali Miroslav Miszkovich (Delta), Nikola Paviccich (Sintelon) i Miodrag Babich (Hemofarm).

Sem ssto reciprocitet nije obezbedjen u okruzenju, do dana danassnjeg na snazi je ostala zakonska odredba prema kojoj nassi preduzetnici mogu investirati u inostranstvo tek ako im saglasnost za to da Ministarstvo za ekonomske veze sa inostranstvom i ako tu investiciju dobro obrazlozze.Mada u Vladi Srbije postoje i zagovornici liberalizacije tih

kapitalnih transakcija, kao što je ministar Milan Parivodich, sam Dinkich je pozvao svoje oponente da sami provere kada su se na taj korak odlucili toliko hvaljeni Slovenci, a onda se raspitao sam i na jednoj od svojih konferencija za štampu saopstio da je to bilo tek 2001.godine, dakle posle deset godina slovenacke tranzicije.

Dakle, ako nije dao rezultata u investicionoj, ali ni izvoznoj ekspanziji nassih preduzetnika, ekonomski patriotizam, zloupotrebljen od menadzmenta nekoliko velikih domacih firmi, postarao se za dobru zabavu onog dela domache publike koji joss trazili bilo kakvog oduska svojoj nacionalnoj frustraciji i nevidjeno dobar izborni rezultat patriotske salate Bogoljuba Karicha na prethodnim predsednicckim izborima u Srbiji (600 000 glasova). Tako smo se tokom pokussaja slovenackog trgovinskog lanca "Merkator" da preuzme najveći domachi trgovinski lanac "C market" naslusal i naccitali parola i razmisljanja za koje smo mislili da su odavno nestali iz nassih glava. Listovi Internacional i Srpski nacional apsolutno su prednjacili. pa su naslovi "C market ostaje nass" ili "C market ostaje srpski" ili "Slovenija okupirala Srbiju" nissta prema navodnim izjavama anonimnih sugradjana: " "Mene nervira i kad u nassim rafovima u C marketu vidim Podravkinu robu", "Samo glupi Srbi kupuju robu od ovih što su ih 50 godina potkradali u zatvoru zvanom SFRJ".Onda je oformljen konzorcijum od 32 firme koji je trebalo da se suprotstavi slovenackom osvajaccu, medju njima su bile i Frikom koji je vech tada bio u vlasnisstvu hrvatske kompanije Agrokor i Grand prom, za koji je neki dan objavljeno da su ga preuzeli Slovenci. I dobar deo ostalih firmi u konzorcijumu u inostranom je vlasnisstvu. C market che, kako sada stvari stoje, kupiti trojka predvodjena Delta holdingom koji che tako apsolutno monopolisati domachu trgovinu.Posledice tog monopolisanja nisu zainteresovale nikoga, ni potrossacce ekonomske patriote, ni drzzavu ekonomskog patriotizma.

Od pocetka privatizacije po novom zakonu,Agencija za privatizaciju je registrovala ukupno 1517 kupaca, od kojih su 114 bili strani. U privatizovanim firmama zaposleno je 227 020 radnika od ccega 53 564 u firmama koje su kupili stranci.Ali od ukupno 1 688 708 000 evra,koliko je drzzava dobila za prodata preduzecha, 983 086 000 evra su uplatili strani kupci. Oni ubedljivo dominiraju i kod investicija i socijalnog programa jer su pretezzno kupovali firme na tenderima, za razliku od domacih kupaca koji su uspesniji bili na aukcijama.

((SLIKE UNTITLED 1 , 2 , 3))

BIBLIOGRAFIJA:

- (1) "Beta", 10.oktobra 2000.godine
- (2) isto
- (3)NIN ,3.februara 2005.
- (4) "Uzziccka nedelja", 26.avgusta 2005.godine
- (5) isto
- (6) Jevgenij Primakov :Uspomene premijera (CID, Podgorica, 2004)
- (7) Chirac-pere&fille (Grasset,Paris 2000)
- (8)'Le monde",9.septembar 2005
- (9)"Economist" , 19.septembar 2005.
- (10)Slovenia,From Yugoslavia to the European Union (The World bank,2004)
- (11) "Blic",21.avgust 2003
- (12) "Vijesti" 4.april 2004.